

98-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В. П. Маслова (Харків, 28 лют. 2020 р.). Харків: Право, 2020. С. 22–26.

3. Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України та інших законодавчих актів щодо здійснення судочинства під час дії воєнного чи надзвичайного стану та врегулювання спорів за участі судді: проект закону України від 13.01.2023 № 8358. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41130>

4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення проведення судового засідання у разі неможливості його повного фіксування технічними засобами в умовах воєнного чи надзвичайного стану: проект закону України від 13.01.2023 № 8359. *Офіційний веб-сайт Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41153>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-13>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОЇ МАТКИ В УКРАЇНІ: НОВА ЗАКОНОДАВЧА ІНІЦІАТИВА

Москаленко К. В.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільного права*

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Назаренко О. А.

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри теорії держави та права
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Питання, пов'язані з репродукцією людини, є надзвичайно інтимною сферою, у яку право «втручається» з обережністю. Причому в радянський період вчені і законодавець здебільшого оминали своє увагою питання репродукції людини, а наразі лише окремі питання репродукції людини дістали своє правове закріплення. Йдеться, наприклад, про правомочності на штучне переривання вагітності,

проведення процедури стерилізації, застосування допоміжних репродуктивних технологій тощо. Оскільки репродуктивні права в Україні законодавчо належним чином ще не врегульовані, співавторкою цих тез К. Москаленко неодноразово обґрунтовувався висновок про необхідність прийняття спеціального закону в сфері допоміжної репродукції людини [1; 2]. Що ж до вивчення репродуктивних прав, то цією сферою займалися вітчизняні дослідники, як от: А. Головащук, О. Данченко, О. Кашинцева, Н. Коротка, Р. Майданик, М. Менджул, Р. Стефанчук та інші, однак окремі питання в сфері репродукції людини залишаються і досі невивченими або маловивченими.

Одним із невивчених питань є межа можливого правового регулювання у сфері репродукції людини. Дослідити відповідне питання авторів змусив проєкт Закону України «Про внесення змін до Цивільного кодексу України та Сімейного кодексу України (у частині визначення походження дитини, вирощеної у штучному середовищі поза межами людського тіла)», зареєстрований 26 грудня 2022 року за № 8306 від (далі – Законопроект) [3]. Законопроектом пропонується врегулювати питання, пов'язане з функціонуванням штучної матки – технології, яка дозволяє зачатій, але ненародженій дитині розвиватись поза людським організмом. Водночас запропоновано доповнити ст. 281 Цивільного кодексу частиною восьмою такого змісту: «8. Дозволяється розвиток ембріонів та виношування плодів людини із застосуванням методу ектогенезу (у штучному середовищі поза межами людського тіла) у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я». Що ж до Сімейного кодексу України, то його стаття 123 доповнюється частиною четвертою такого змісту: «4. У разі народження дитини внаслідок застосування методу ектогенезу (у штучному середовищі поза межами людського тіла), батьками дитини є подружжя, яке дало згоду на застосування такого методу, за умови, що хоча б один з подружжя має генетичний зв'язок з дитиною». Зрозуміло, що технологія штучної матки є більш етичною альтернативою сурогатному материнству, яка не передбачає використання послуг сурогатної матері і дозволяє майбутнім батькам не залежати від волі сурогатної матері у виношуванні дитини і реєстрації народження дитини. Проте технологія штучної матки змушує замислитись над низкою питань, як от: чи не сприятиме відповідна технологія створенню соціального бар'єру в доступі до допоміжної репродукції людини, адже скоріше за все, через свою дорожчизну, вона буде доступна тільки заможним особам? Водночас виникають питання: як бути із абортom плоду, який

розвивається у штучній матці; що робити, якщо ще до народження дитини її батьки помруть, будуть визнані недієздатними або померлими; чи слід дозволити використання технології штучної матки саодиноким особам; особам, які не є безплідними; одностатевим парам? І найголовніше – чи не стануть відповідні правові норми поштовхом до проведення на території України випробувань технології штучної матки, розробленої в інших країнах світу, адже технологія штучної матки поки що є експериментальною. Відповіді на всі ці питання, на жаль, Законопроект не надає. На нашу думку, до врегулювання питань, пов'язаних з використанням технології штучної матки слід підходити комплексно і, як видається, прийняття Законопроекту не є на часі. Більш нагальним є прийняття спеціального закону, присвяченого здійсненню і захисту репродуктивних прав людини, визнаних на міжнародному рівні.

Література:

1. Москаленко К. В. Вибір статі майбутньої дитини за соціальними та медичними показаннями: проблеми правового регулювання. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 12. С. 48–51
2. Москаленко К. Право осіб, народжених із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, на інформацію про своє генетичне походження. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 1. С. 27–30.
3. Про внесення змін до Цивільного кодексу України та Сімейного кодексу України (у частині визначення походження дитини, вирощеної у штучному середовищі поза межами людського тіла): Проект Закону України від 26 грудня 2022 року № 8306. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1593440> (дата звернення: 14.02.2023).